ומי סליק נבוכד נצר לירושלים והכתיב [1]ויעלו אותו אל מלך בבל רבלתה ואמר ר' אבהו זו אנטוכיא רב חסדא ורב יצחק בר אבודימי חד אמר דמות דיוקנו היתה חקוקה לו על מרכבתו וחד אמר אימה יתירה היתה לו ממנו ודומה כמי שעומד לפניו אמר רבא טעין [א]תלת מאה כודנייתא נרגא דפרזלא דשליט בפרזלא שדר ליה נבוכד נצר לנבוזראדן כולהו בלעתינהו חד דשא דירושלם שנאמר [2]פתוחיה יחד בכשיל וכילפות יהלומון בעי למיהדר אמר מסתפינא דלא ליעבדו בי כי היכי דעבדו בסנחריב נפקא קלא ואמר שוור בר שוור נבוזר אדן שוור דמטא זימנא דמקדשא חריב והיכלא מיקלי פש ליה חד נרגא אתא מחייה בקופא ואיפתח שנאמר [3]יודע כמביא למעלה בסבך עץ קרדומות הוה קטיל ואזל עד דמטא להיכלא אדליק ביה נורא גבה היכלא דרכו ביה מן שמיא שנאמר [4]גת דרך ה' לבתולת בת יהודה קא זיחא דעתיה נפקא בת קלא ואמרה ליה עמא קטילא קטלת היכלא קליא קלית קימחא טחינא טחינת שנאמר [5]קחי רחים וטחני קמח גלי צמתך חשפי שובל גלי שוק עברי נהרות חטים לא נאמר אלא קמח [ב]חזא דמיה דזכריה דהוה קא רתח אמר להו מאי האי אמרו ליה דם זבחים הוא דאישתפיך אמר להו אייתי ואנסי אי מדמו כסי ולא אידמו אמר להו גלו לי ואי לא סריקנא לבשרייכו במסריקא דפרזלא אמרו ליה האי כהן ונביא הוא דאינבי להו לישראל בחורבנא דירושלם וקטלוהו אמר להו אנא מפייסנא ליה אייתי רבנן קטיל עילויה ולא נח אייתי דרדקי דבי רב קטיל עילויה ולא נח אייתי פרחי כהונה קטיל עילויה ולא נח עד די קטל עילויה תשעין וארבעה ריבוא ולא נח קרב לגביה אמר זכריה זכריה טובים שבהן איבדתים ניחא לך דאיקטלינהו לכולהו מיד נח הרהר תשובה בדעתיה אמר מה הם שלא איבדו אלא נפש אחת כך ההוא גברא מה תיהוי עליה ערק שדר פורטיתא לביתיה ואיתגייר תנו רבנן [ג]נעמן גר תושב היה נבוזר אדן גר צדק היה מבני בניו של סיסרא למדו תורה בירושלים מבני בניו של סנחריב לימדו תורה ברבים ומאן נינהו שמעיה ואבטליון מבני בניו של המן למדו תורה בבני ברק ואף מבני בניו של אותו רשע ביקש הקב"ה להכניסן תחת כנפי השכינה אמרו מלאכי השרת לפני הקב"ה רבונו של עולם מי שהחריב את ביתך ושרף את היכלך תכנים תחת כנפי השכינה היינו דכתיב [6]רפינו [ד] את בבל ולא נרפתה עולא אמר זה נבוכד נצר רבי שמואל בר נחמני אמר אלו נהרות בבל ותרגמה דצינייתא [ה](צרידתא) דבבלאי אמר עולא [ו]עמון ומואב שיבבי בישי דירושלם הוו כיון דשמעינהו לנביאי דקא מיתנבאי לחורבנא דירושלם שלחו לנבוכד נצר פוק ותא אמר מסתפינא דלא ליעבדו לי כדעבדו בקמאי שלחו ליה [7]כי אין האיש בביתו [א] הלך בדרך מרחוק [ז]ואין איש אלא הקדוש ברוך הוא שנאמר [8]ה' איש מלחמה שלח להו בקריבא הוא ואתי שלחו ליה הלך בדרך מרחוק שלח להו אית להו צדיקי דבעו רחמי ומייתו ליה שלחו ליה [9]צרור הכסף לקח בידו ואין כסף אלא צדיקים שנאמר [10]ואכרה לי בחמשה עשר כסף וחומר שעורים ולתך שעורים שלח להו הדרי רשיעי בתשובה ובעו רחמי ומייתו ליה שלחו ליה כבר קבע להן זמן שנאמר ליום הכסא יבא (ל)ביתו אין כסא אלא זמן שנאמר [11]בכסה ליום חגנו שלח להו סיתווא הוא ולא מצינא דאתי מתלגא וממיטרא שלחו ליה תא אשינא דטורא שנאמר [12]שלחו כר מושל ארץ מסלע מדברה אל הר בת ציון שלח להו אי אתינא לית לי דוכתא דיתיבנא ביה שלחו ליה קברות שלהם מעולין מפלטירין שלך דכתיב [13]בעת ההיא נאום ה' יוציאו את עצמות מלכי יהודה ואת עצמות שריו ואת עצמות הכהנים ואת עצמות הנביאים ואת עצמות יושבי ירושלים מקבריהם ושטחום לשמש ולירח ולכל צבא השמים אשר אהבום ואשר עבדום ואשר הלכו אחריהם אמר ליה רב נחמן לרבי יצחק מי שמיע לך אימת אתי בר נפלי אמר ליה מאן בר נפלי א"ל משיח בר נפלי קרית ליה א"ל אין דכתיב [14]ביום ההוא אקים

את

ומי סליק כו' והא כתיב. בההיא פרשתא ויעלו אותו אל המלך רבלתה אלמא ברבלה הוה: **זו אנטוכיא.** ואנטוכיא קיימא לן דאינה מארץ ישראל: **דמות דיוקנו.** של נבוכד נצר: **חקוקה לו על מרכבתו.** של נבוזר אדן ודומה לו כמו שעומד לפניו ולכך כתיב בא נבוכד נצר והיינו כבוד: **טעין תלת מאה כודניי'.** משאוי שלש מאות פרדות: **נרגא דפרזלא.** פטישי ברזל: **דשליט' בפרזלא.** ברזל חדוד הקוצץ ברזל אחר: **בלעתינהו.** לא בליעה ממש אלא שיברם שהיו מתפוצצין הפטישים בהכותם בשער לשברה: **פתוחיה יחד.** משמע על פתח אחד הלמו כל הכשילים וכילפות יחד ולא הועיל כלום: **שוור בר שוור.** דולג בר דולג קום וכבש ירושלים לנבוזר אדן קאמר. ל"א שוור בר שוור מדלג בר מדלג קפלת פעם אחת עם סנחריב ועכשיו פעם שניה: **בקופא.** מגב הפטיש ולא מחודו כמו קופא דמחטא (ב"מ דף לח:): **יודע כמביא למעלה.** תפלה היא. יודע לפניך אותו סבך עץ קרדומות ששבר בו את ירושלים כאילו הביאו למעלה בכסא הכבוד: **גבה היכלא.** ובקש לעלות לרקיע: **דרכו ביה מן שמיא.** והשפילוהו: **וזח דעתיה.** מתגאה על שהיה מצליח: **עמא קטילא.** שכבר נגזר עליהם על כך: **וטחני קמח.** וטוחני חטים לא נאמר אלא קמח שאין צריך טחינה: **צמתך.** מקום שהקלעים צומחין בצד הראש: **שובל.** קלע הראש שדומין לשבלים: **גלי שוק עברי נהרות.** פורענות זה היה הקב"ה אומר לישראל לכו וטחנו קמח כלומר טחונים אתם כבר לקמח ותחזרו ותטחן עדיין תגלי קלעי ראשיכם ושוקיכם ותלכו בגלות: **אייתו לי ואינסי.** ואנסה אם דם זבחים הוא: **כסי ולא אידמי.** שחט בהמות ולא אידמי הדם: **פרטתא.** שטר צוואה: **ואיתגייר.** נבוזראדן: **גר תושב.** שלא קבל עליו שאר מצות וקבל עליו שלא לעבוד עבודת כוכבים: **של אותו רשע.** נבוכד נצר: **רפינו ולא נרפתה.** שהיה הקב"ה מבקש לרפאותו להכניס מבני בניו תחת כנפי השכינה: **אלו נהרות בבל.** שהם רעים לשתות: **צינייתא דבבל.** דקלים מרים הם שעומדים כנהרות. ל"א צינייתא דבבל דקלים רעים של נהרות בבל שאין עושים פירות לפי שהמים רעים הן לגדל פירות בסוטה (דף מו:) אמרי' קושטא הוא דאמריתו הני צינייתא דבבל משעת ימי בראשית איתנהו ונהר שתחת הני צינייתא מי מרים נינהו: **שיבבי.** שכנים: **פוק תא.** לא ממקומך ובא אל ארץ ישראל ותכבשנה: **כי אין האיש.** מקרא הוא במשלי: **בקריבא הוא.** בקרוב הוא ויבא בעת דוחקם. לפי דרכו של מקרא זה שהם שלחו לו שומעים אנו שהוא על כל מילתא דהוה אמרי ליה הוה משיב דבר זה: **צרור הכסף לקח בידו.** צדיקים שבהן מתו: **ואכרה לי בחמשה עשר כסף.** פדיתי אותה במצרים בט"ו בניסן: **כסף וחומר שעורים ולתך שעורים.** בזכות צדיקים שנקראו כסף חומר שעורים שלשים סאין ולתך חמשה עשר סאין אלו ארבעים וחמשה צדיקים שהעולם מתקיים עליהם בחולין פרק גיד הנשה (דף צב.) פעמים ששלשים כאן וט"ו בארץ ישראל ופעמים שט"ו כאן ושלשים בארץ ישראל * ובמסכת חולין היכא דקא מפרש האי קרא בצדיקיא אמרי אין כסף אלא צדיקים וכן הוא אומר צרור הכסף לקח בידו: **כבר קבע להם זמן.** שלא יבא עד ע' שנה שתשלים גלות בבל: **מתלגא וממטרא.** מחמת שלגים ומטרים: **תא אשינא דטורי.** בא דרך תחתית ההרים וההרים יגינו עליך מן השלגים ומן המטרים: **שלחו כר מושל ארץ.** שלחו שליח אל נבוכד נצר שהיה מושל ארץ שיבא אל הר בת ציון דרך הסלעים וההרים: **לית לי דוכתא.** לא יהיה לי מקום סביב לירושלים שאוכל אני וחיילי לישב במקום מכוסה מפני הגשמים: **קבריהם של ישראל.** מערות שלהן סביב לירושלים ובהן אתה וחיילותיך יכולין לישב: **יוציאו את עצמות מלכי יהודה.** שעתידים להשליך מן הקברים העצמות שבקברים שנאמר בעת ההיא וגו': **אימת אתי בר נפלי.** איידי דאמרינן צרור הכסף לקח בידו שנתמעטו הצדיקים קא מיירי הא נמי במשיח וקאמ' תלמידים מתמעטין ואיידי דאמרי' ותהי האמת נעדרת אייתי הא דההוא אתרא דשמיה קושטא:

את

תורה אור

1. ויתפשו את המלך ויעלו אתו אל מלך בבל רבלתה וידברו אתו משפט: מלכים ב כה ו
2. ועתה פתוחיה יחד בכשיל וכילפת יהלמון: תהלים עד ו
3. יודע כמביא למעלה בסבך עץ קרדמות: תהלים עד ה
4. סלה כל אבירי אדני בקרבי קרא עלי מועד לשבר בחורי גת דרך אדני לבתולת בת יהודה: איכה א טו
5. קחי רחים וטחני קמח גלי צמתך חשפי שבל גלי שוק עברי נהרות: ישעיהו מז ב
6. רפינו את בבל ולא נרפתה עזבוה ונלך איש לארצו כי נגע אל השמים משפטה ונשא עד שחקים: ירמיהו נא ט
7. כי אין האיש בביתו הלך בדרך מרחוק: משלי ז יט
8. יי איש מלחמה יי שמו: שמות טו ג
9. צרור הכסף לקח בידו ליום הכסא יבא ביתו: משלי ז כ
10. ואכרה לי בחמשה עשר כסף וחמר שערים ולתך שערים: הושע ג ב
11. תקעו בחדש שופר בכסה ליום חגנו: תהלים פא ד
12. שלחו כר משל ארץ מסלע מדברה אל הר בת ציון: ישעיהו טז א
13. בעת ההיא נאם יי יוציאו את עצמות מלכי יהודה ואת עצמות שריו ואת עצמות הכהנים ואת עצמות הנביאים ואת עצמות יושבי ירושלם מקבריהם: ירמיהו ח א
14. ביום ההוא אקים את סכת דויד הנפלת וגדרתי את פרציהן והרסתיו אקים ובניתיה כימי עולם: עמוס ט יא

מסורת הש"ס

א) [עי' פירוש רשב"ם פסחים קיט. ד"ה שלש מאות], ב) גיטין מ: ע"ש, ג) [שם ע"ש], ד) בקרא רפתה, ה) [בע"י ליתא וכ"מ מפי' רש"י דלא גריס ליה], ו) [סוטה מב: מח. לעיל נג.], ז) [גיטין מז:],

* * *

גליון הש"ס

גמ' עמון ומואב כו'. עי' בר"ס פ"ד מ"ד דידים: רש"י ד"ה כסף וכו'. וכעין זה לעיל נג ע"א ובברכות דף כו ע"ב [תוס' ד"ה ואין שיחה]:

* * *

הגהות הגר"א

[א] גמ' הלך בדרך מרחוק. נמחק:

* * *

מוסף רש"י

תלת מאה. לאו דוקא, וכן כל שלש מאות שבש"ס (רשב"ם פסחים קיט.). דזכריה. בן יהוידע הכהן, שהרגוהו שרי יהודה במצות יואש כשהשתחוו לו ליואש (דה"ב כד) ועשאוהו אלוה והרגוהו בעזרה (גיטין נז:). פורטיתא. שטר צוואה שפרש מה תהא על נכסיו (שם). גר תושב. שלא קיבל עליו שאר מצות אלא ע"ז, שנאמר (מ"ב ה) כי לא יעשה עוד עבדך וגו' (שם). צרור הכסף לקח בידו. צדיקים שבהם המיתם (חולין צב.).